

84.4УКР ар.
Ч-59

Людмила Чижова

ЄМИГЕЯ

пр. а. н.

№ - 2015

4-59

Людмила Чижова

Ця книга — збірка віршів, які написала Людмила Чижова, коли їй було всього кілька років. Вона писала їх, коли жила в селі, і багато з них присвячено природі, тваринам, друзям. Це дуже красиві та цікаві вірші, які можна читати і зараз, і в майбутньому. Вони допоможуть дітям краще зрозуміти світ навколо них і навчаться любити природу.

Ця книжка — перша збірка віршів, яку написала Людмила Чижова. Вона писала її, коли жила в селі, і багато з віршів присвячено природі, тваринам, друзям. Це дуже красиві та цікаві вірші, які можна читати і зараз, і в майбутньому.

Ця книжка — перша збірка віршів, яку написала Людмила Чижова. Вона писала її, коли жила в селі, і багато з віршів присвячено природі, тваринам, друзям. Це дуже красиві та цікаві вірші, які можна читати і зараз, і в майбутньому.

ЄМИГЕЯ

(книжка поезій)

351491

Миколаївська обласна
бібліотека для дітей
ім. В. О. Лягіна

м. Миколаїв
1999 рік

Moderna Poesia

Moderna Poesia
1901

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Ця книга - розповідь про казкову землю, землю славнозвісну і забуту, землю зражену і врятовану, історичну святиню української нації - Нижнє Побужжя. Це справжня гірська країна серед українського степу, яку навіть називають Бузькою Швейцарією.

Гранітно-степове Побужжя (так називають цей край науковці) - одна з найдавніших ділянок суші Євразії, яка не поринала в морські глибини протягом 60 мільйонів років. Це унікальний комплекс, що не має аналогів в Україні.

Ця територія тісно пов'язана з історією останнього в Європі світського лицарського Ордену Війська Запорізького Низового та його держави - славного Запоріжжя зі столицею Січ.

Ці землі стали базою та центром гайдамацького руху, тут проходили козацько-гайдамацькі й чумацькі шляхи та броди.

Тут, над Бугом, біля гирла Сухого Ташлика знаходилось укріплення Гард-адміністративний центр Буго-Гардової паланки, найбільшої за розмірами серед восьми територіальних одиниць Запорізької республіки, західний її форпост.

Археологічні пласти засвідчують кам'яний, бронзовий, мідний та залізний віки, культури трипільську, черняхівську.

Скіфи, кімерійці, сармати, ольвіополіти (стародавні греки), римляни, татари, турки залишили тут свої сліди. Знамениті Мигійські пороги були своєрідним історичним перехрестям.

Про ці місця згадують Гомер, Геродот, літописці Нестор та Самійло Величко. З цими місцями пов'язані імена Максима Залізняка, Івана Сірка, Гната Голого, Сави Чалого, Петра Калнишевського, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Івана Богуна, легендарного козака Мамає, Петра та Віктора Скаржинських, Василя Докучаєва, Дмитра Яворницького, Апполона Скальковського, Миколи Аркаса.

Мої слова - данина пам'яті Володимира Трохимовича Халипенка - викладача Мигіївського технікуму, історика, краєзнавця, який з-під напластунь минулого добував для нас нашу історію.

В 1959 році і я закінчила цей технікум.

Мої рядки - про необхідність відроджувати загальнолюдські, християнські цінності, історичну пам'ять, святість, милосердя, наші обряди, звичаї, дідівську козацьку насагу, домагатися духовної Божої благодаті, цінувати нашу, политу кров'ю і потом, землю, затруєну

нітратами, нітритами, пестицидами, радіонуклідами, захистити її та наших дітей, зберегти її для нащадків. Бо постала реальна загроза над заповітними місцями неповторної краси, над Бузькими берегами, історичними запорізькими Урочищами. Все це нині підлягає затопленню.

Ця книжка - про вічну і велику любов до рідної землі, любов, яка проходить через усе людське життя та біль за втраченим. Хай вона стане пересторогою на майбутнє, щемким бажанням захистити нашу, Богом дану нам, красу і велич.

Бо наш народ живе доти, поки жива природа рідної землі, жива його історія в людських душах.

ЄМИГІЯ*

Не складали пісень,
Не писали поем -
Просто землю свою
Так уміли леліять,
Що з любові завжди
На планеті людей
Вся буяла в цвіту
Ємигія...

Ти вінком із легенд
У віках проросла,
Ти у людських серцях
Дивовижна, як мрія.
Ти наснага з наснаг
Для усіх поколінь -
Загадкова, ясна
Ємигія...

Тут живлюща вода
Крізь пороги тече,
Від цієї краси
Міццю й силою віє.
Моїх пращурів світ,
Моє диво земне,
О найкраща з земель -
Ємигія!

* Ємигея, Ємигія - з давньогрецької "моя земля".

ПАМ'ЯТЬ

Тож було потрібно сорок літ,
Щоб збагнула я тремку тривогу
Й полетіла в свій забутий край,
Щоб ізнов вклонитися у ноги
Броякам, отій живій воді,
Пам'яті моїй, що прояснилась,
Тим далеким трепетним рокам,
Юності, що з забуття вернулась.
Щиро уклонюся островам,
Бугу, Ташлику та Мертвоводу,
Тій красі, що крізь усі роки
Через серце любляче проходять.

МОЯ ЗЕМЛЯ

Мала Скаржинка, Такеліївка...
Як лиш її не називали?
Та крізь далекії віки
Вона Мигією зростала.

У ній щось є від тих ясних вогнів,
Що в тихім мареві мигали.
Мигей, Мізія, Ємигея -
Ну як лише не називали.

Та жодне із незвичних тих імен
В людських серцях не приживалось.
Моя навік прославлена земля
Таки Мигією лишалась.

Додому повертаємося ми
Через роки та безнадії.
І нас вітають ці ясні вогні -
Незмінно й вічно ти - Мигія!

До тебе Бог звертає,
Він шарудавсь, щоб для світу
Відкрити слово Євангелія,
І дозго ніщо бути
Обернула земля цей.
Они жили-землі сектор,
Казавшого роду мідного,
Життям своїм був на вимогу
До кожного серця акмевого
Душа його у тиню
В боєм до нас кричала
І від людської жалоби
Круку бильну нежидала,
Держина його спожива
І світла шкідить не загине
Він жовт серед нас зирого
І прекрасним бісунням -

Я була щаслива в цім краю,
Я була такою молодою...
І тоді здавалось дивиною
Все, що відбувалось на землі.
І хитав цей велетенський світ
Трепетний та ніжний цвіт конвалій,
А мені здавалось, ще й замало -
Дива, що буяло на землі!
На порозі молодості я
Світ увесь хотіла обійняти
І до безкінечності кохати
Все, що чарувало на землі.

Де хвиля в берег б'є дзвінка,
Де Буг ясний зоріє,
Розкинулась моя земля,
Моє село - Мигія.

Володимир Халипенко

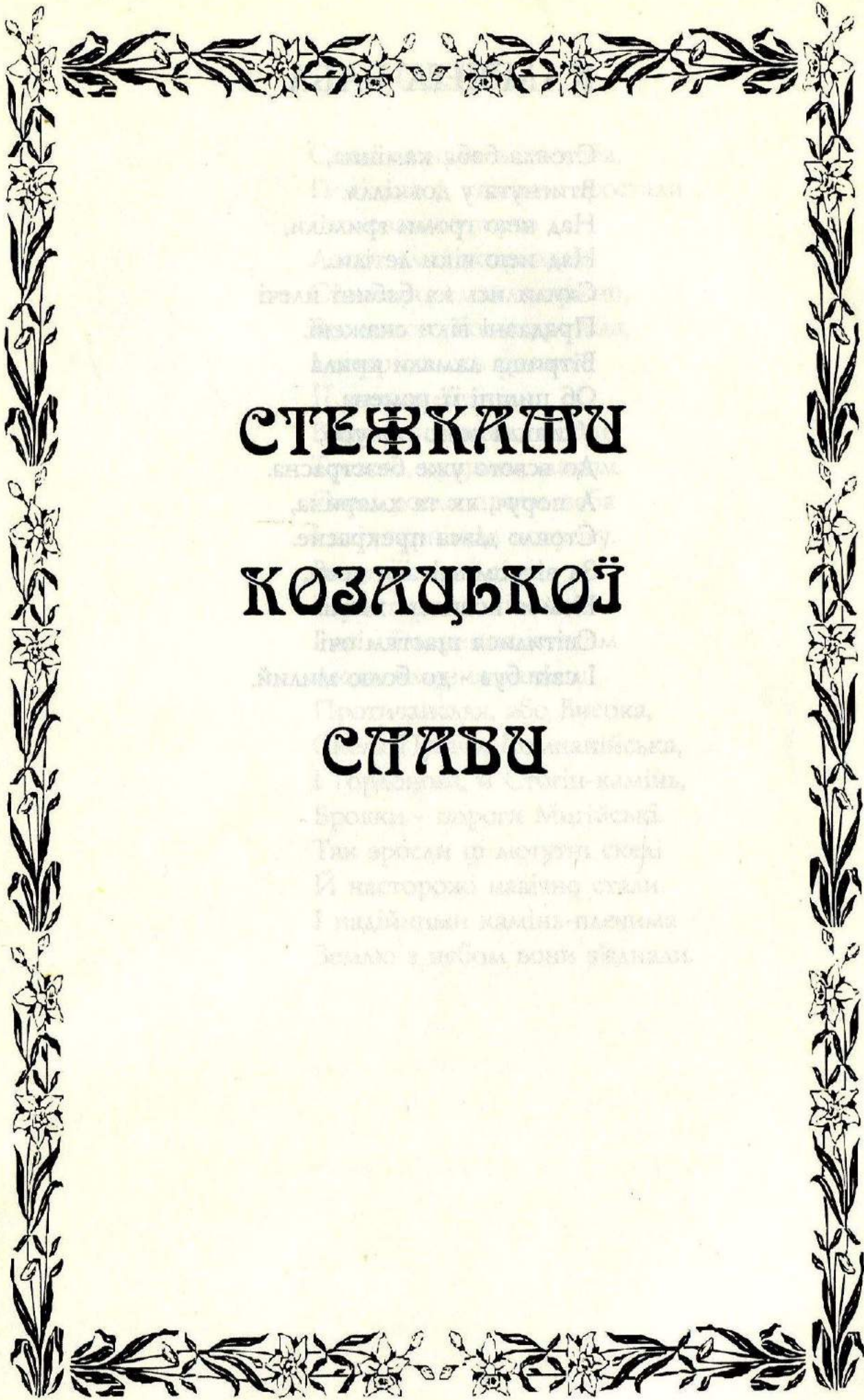
ЛЮДИНА-ЗОРЯ

Пам'яті
Володимира Халипенка

Я їхала до живого...
На жаль, так нерідко буває,
Що кращих людей дочасно
До себе Бог забирає.
Він народивсь, щоб для світу
Відкрити свою Ємигею,
І долею вічно бути
Оберегом землі цієї.
Син неньки-землі святої,
Козацького роду міцного,
Життям своїм бив на сполох -
До кожного серця людського.
Душа його у тривозі
Із болем до нас кричала
І від людської жадоби
Красу земну захищала.
Довічна його стежина
І світла пам'ять не загине.
Він жив серед нас Зорею
З прекрасним йменням - Людина.

НАШ РОДОВІД

Якого ми роду?
Чиє в нас коріння?
Яке у нас дерево -
Наш родовід?
Ми знаємо тільки
Від себе до діда.
У славне минуле
Згубили ми слід.
Без цього коріння
Зачахне калина,
Забуде людина
Все мудре й просте.
Як матері мову
Зневажить дитина,
То кукіль на ниві
Життя проросте.
То ж дай, Боже, сили,
Дай воду живу нам
Скропити те дерево -
Над родовід.
Віродимо славу
Безсмертя народу -
І величі нашій
Здивується світ.

СТЕЖКАМИ
 КОЗАЦЬКОЇ
 СТАВУ

КАМ'ЯНА БАБА

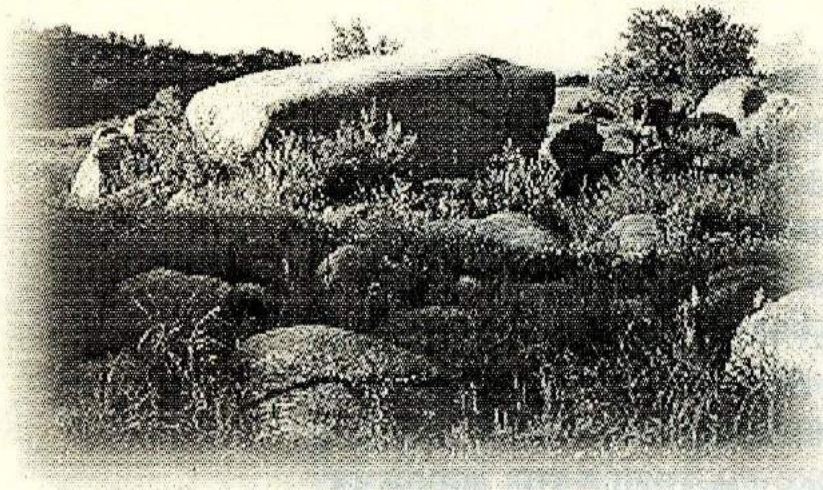
Стояла баба камінна,
Втиснута у довкілля.
Над нею громи гриміли,
Над нею віки летіли...
Схилились на бабині плечі
Прадавні віки скажені.
Вітрища ламали крила
Об пишні її рамена.
Уклякла воно понуро,
До всього уже безстрашна.
А поруч, як та хмарина,
Стояло дівча прекрасне.
За вітром злітали коси,
Немов ковилеві хвилі...
Світилися щастям очі
І світ був - до болю милий.

СКЕЛІ

Скелі тягнулись до неба,
Повільно й камінно зростали
І головами уперто
Доно землі розривали.
Стогнала земля натужно,
Від дикого болю хрипіла,
І покривалось рососою
Її натомлене тіло.
Вона розставляла мітки
Травою, кущами, мохом.
Скелі росли проти неба
І світ гарнішав потроху.
Вони, її милі діти,
Характери різні мали.
І всім їм, немов істотам
Люди ймення давали:
Протичанська, або Висока,
Скеля Пугача, Компанійська,
І Гордонова, й Стогін-камінь,
Брояки - пороги Мигійські.
Так зросли ці могутні скелі
Й насторожі навічно стали.
І надійними камінь-плечима
Землю з небом вони з'єднали.

ПРОТИЧАНСЬКА ГОРА

Святиня козацька
Гора Причанська,
Яку ще Високою
Люди назвали.
Об неї, несхитну,
Об неї, величну,
Завжди розбивались
Ворожі навали.
Не спала сторожа -
З високої вежі
Всі сторони світу
Надійно тримала.
Стремено й підкову,
Як символ козацький,
Нащадкам послання
В граніт вкарбували.
Нема переводу
Козацькому роду:
Знак волі - стремено,
Й на щастя - підкову.
І вічно стоятиме
Наша святиня
І пам'ять між людом
Буятиме знову.

СТОГІН-КАМІНЬ

Хто тобі таке імення дав?
Чумаки, що їхали по сіль,
А чи козаки, що в час тривожний,
Тут у гурт збирались звідусіль?
А чи, може, сам козак Мамай
Тут думки звіряв оцим порогам
Та й нарік тебе, аби була
Лютим ворогам пересторога.
Стогін-камінь... Криком він кричить,
Досі він і стогне, і волає:
- Схаменіться, бо для нас усіх
Кращої землі ніде немає!
Це ж онуки наші тут зростуть -
Нас яким вони згадають словом?
Стогне камінь, стогне вся земля,
І сумління наше будить знову.

БЕСКИД ПУГАЧА

Гнав гонець коня із Гарду,
Аж на Січ, до кошового,
Щоб для Пугача привести
Запорожців на підмогу.
Бо він з сотнею своєю
Рубав дикій орді крила,
Котра хмарою з-за Бугу
Сараною налетіла.
Вже від трупів тих ворожих
Вся земля навкруг зчорніла,
І у січі тій смертельній
Сотня дуже поріділа.
Крикнув Пугач: "Всім до Бугу!"
Повернули хлопці коней -
І у захваті шаленім
Кинулась орда в погоню.
Пугач з хлопцями - на скелю..
І вже коней розпашілих,
Що летіли у безодню,
Стримати ніхто не в силах.
Над своїми і чужими
Розлилися хвилі Бугу.
Лиш паролем залишився
Клич козацький - "Пугу-пугу!"
Так до нас дійшла легенда,
Що давно вже люди склали
І на згадку про козацтво
Бескид Пугача назвали.

ПЕРЕХРЕСТЯ

Кого лише віки не занесли
На наше перехрестя споконвічне,
І хто вогнем й мечем не плюндрував
Благословенну Богом землю вічну.
Топтали орди, все трощив метал,
І степ горів від краю і до краю.
Дощі і досі ще людські кістки
У Компанійській балці вимивають.
Тут ворог ласий уривав шматок,
Приносячи погроми і розбої,
Та руки загребуці нагрівав
Біля кострищ біди людської.
Та знову й знов терплячий хлібороб
З руїни піднімав свою державу,
Орав поля, оселі будував,
У поті хліб ростив
І волю славив.

Михолаїська обласна
бібліотека для дітей
ім. В. О. Лягіна

НІЧ НАД БУГО-ГАРДОВОЮ ПАЛАНКОЮ

Сходить місяць, парує куліш,
Тихо пісня лунає дівоча -
І не бачив здивований світ,
Ще такої казкової ночі.
Крізь пороги, як вічність, вода
Жебонить голосами живими,
І від вогнища, місяця й зір
Видаються усі молодими.
А стриножені коні бредуть
Аж по гриви у травах високих.
Ремигають в задумі воли,
Навкруги улягається спокій.
З Протичанської скелі дозор
Все пильнує до самого ранку,
Щоб спокійно вночі спочивав
Гард притихлий - козацька паланка.
Тут від пахоців трав постає
Диво, марево, а чи омана...
Тільки сивий Гіпаніс мовчить,
Загорнувшись у ковдру туману.

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ

Возили сіль з Прогноївських озер,
По зорях шлях додому пізнавали.
І це звідтоді, з тих прадавніх пір,
Небесний шлях Чумацьким називали.
Чумацький шлях через усе життя
Вів козаків з далекого походу.
Чумацький шлях оспіваний в піснях,
І кожен з нас в нім щось своє знаходив.
Закохані пірнали в ковилу -
Ну що їм козаки із чумаками,
Коли у них в обіймах цілий світ
І сяйво зір, дароване віками!

КОЗАК МАМАЙ

*Козак - душа
правдивая.*

(Народний вислів)

А що козакові
Шовкові шати?
Йому ні до чого
Багаті палати.
Бо доля козацька -
То світ наш широкий,
То степ наш та воля,
Він вільний, як сокіл.
Самотній - затужить,
В гурті - заспіває.
Кінь, вірний товариш,
В дорогу чекає.
Ворогові в битві
Не покаже спину,
І ніяка сила
Його не зупинить.
Козак після бою
Рани перев'яже,
Під зоряним небом
В степу спати ляже.

ПОЧАТОК

Хвалилися гайдамаки,
на Умань ідучи:
“Будем драти, пане-брате,
з китайки онучі”.

(З народної пісні про Швачку)

Із Мигійських каньйонів,
Із глибоких байраків
На клич батька Максима
Піднялись гайдамаки.
І на Умань, на Умань
Через згарища днів,
У безсмертя, у вічність
Гонта вів коліїв.
Не знайшлося потути,
Щоб приборкати силу.
Коліївщини помста
Вже ножі освятила.
Ходить чара по кругу
На хмільному базарі...
Будуть ріки криваві
У пекельнім пожарі.
Будуть плакати страшно
На ранковій зорі
По усіх убієнних
Сліпі кобзарі.

САВА ЧАЛИЙ

*Який Сава, така й слава.
(Із народної мудрості)*

Був соколом Сава Чалий,
А став чорним круком.
По собі недобру славу
Залишив онукам.
Став він блазнем Потоцького,
За золото продався,
Зрадив Неньку-Україну,
Батька відцурався.
Став підступним, мов Іуда,
І порушив віру.
Православного козацтва
Погубив без міри.
Зруйнував у Гарді церкву -
Козацькою славу
Та підняв зрадливу шаблю
Ще й на Січ, лукавий.
Та був страшним суд козацький,
Справедливим вирок:
З побратимами Гнат Голий
Пробрався в Немирів.
Не помогли мури й стіни,
Й полковниче військо -
З неславою доставили
У Кіш Запорізький.
На Січі забили Саву
Козаки киями
І кинули, як собаку,
Зрадника до ями.
Кобзарі в піснях правдиво
Рознесли по світу,
Що від гніву народного
Ніде не подітись.

В ОСТАННЮ ДОРОГУ

*І казали старі люди ще в далекі роки,
Що отаман невмирущий десь по світу ходить.
(Із народної пісні про Івана Сірка)*

По всій Україні
Сумно сповіщали,
Що Сірка Івана
На світі не стало.
Клали в домовину,
Плечі підставляли -
В останню дорогу
Батька проводжали.
По Дніпру човнами
Від дому самого
З усіма прощатись
Везли кошового.
Китайкою тіло
Покрили в дорогу,
Вели під сідельцем
Коня вороного...
А кінь той спіткнувся,
Закусив вудила.
У церкві козацькій
Дзвони загуділи.
Плакали музики,
Мушкети гриміли,
В могилу глибоку
Опустили тіло.
Хреста кам'яного
В головах вкопали,
Булаву та шаблю
В стелу вкарбували.
Приліг спочивати
Тут Сірко навіки,
Живе його слава
У світі великім .

КІНЕЦЬ НОВОЇ СІЧІ

*Катерино, вража мати,
що ж ти наробила?
Край веселий, степ широкий
та й занастила.
(З народної пісні)*

Щоб назавжди забули всі про Січ,
Цариця від щедрот своїх, що мала,
Із славою, з землею й козаками
Пришельцям дивний край роздарувала.
Історія лиш краєм донесла,
Хто був той князь і за які заслуги
У вотчину навічно віддала
Багаті й вільні землі понад Бутом.
А щоб і серце вирвати з грудей,
То генерал-аншефу Текелію
За те, що Матір-Січ замордував,
До ніг в неволю кинула Мигію.
Так перестала жити Січ Нова...
І вічно волелюбних козаків
Перетворила клята Катерина
В знедолених, забитих кріпаків.
Втікали козаки аж за Дунай,
Щоб свою волю не віддять ніколи,
І нуртувався непокори гнів
У Соколах - за майбуття та волю.

СОЛОВЕЦЬКИЙ В'ЯЗЕНЬ

Пам'яті останнього Запорізького
кошового Петра Калнишевського

По дорогах, шапки знявши,
Козаки стояли.
Останнього кошового
На Соловки гнали.
Степи давно роздарені,
У неволі люди,
Мов послули. В яку пору
І хто їх розбудить?
Хто підніме гнів великий
Лицарства святого
Та до купи позбирає
Цих людей убогих?
І обсіли тяжкі думи,
Їх не відігнати...
Ну навіщо вінценосній
Було довіряти -
Її щедрим нагородам
І словам нещирим?
Вона підло й покарала
Його за довіру.
З Соловків не повертають -
То уже в могилі.
Розійшлись по Україні
Його діти милі.

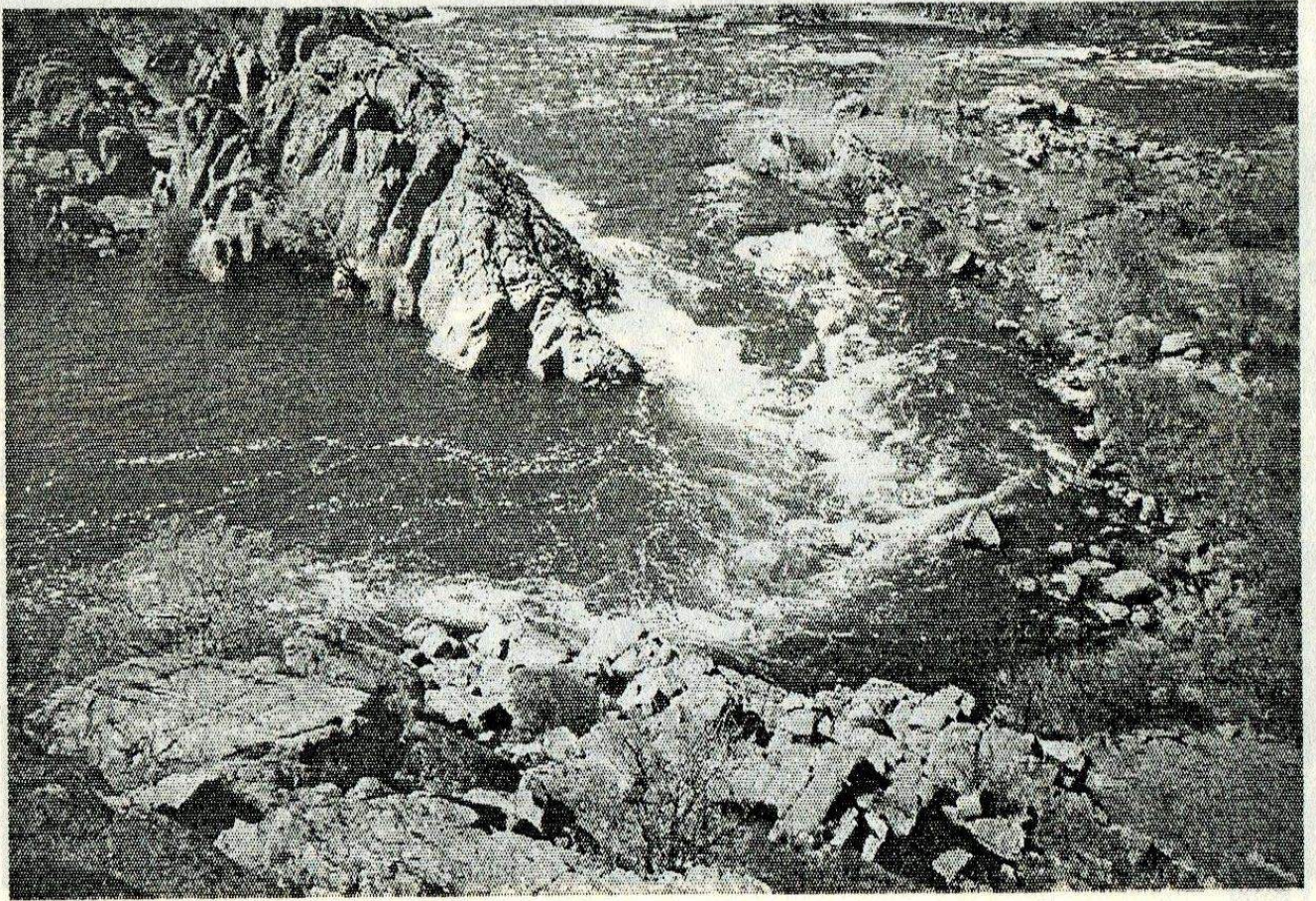

КОБЗАРИ

На моїй, на прекрасній землі
Називають співців кобзарями.
І, мов дивні легенди, вони
Оживають новими піснями.
В струнах кобз голоси Богуна,
Дорошенка, Сірка та Нечая
Молодих козаків у похід
Крізь далекі віки піднімають.
Сивочолі, ясні кобзарі,
Ви назавжди в собі поєднали
Незбагненно високе чуття
І людське невмируще начало.

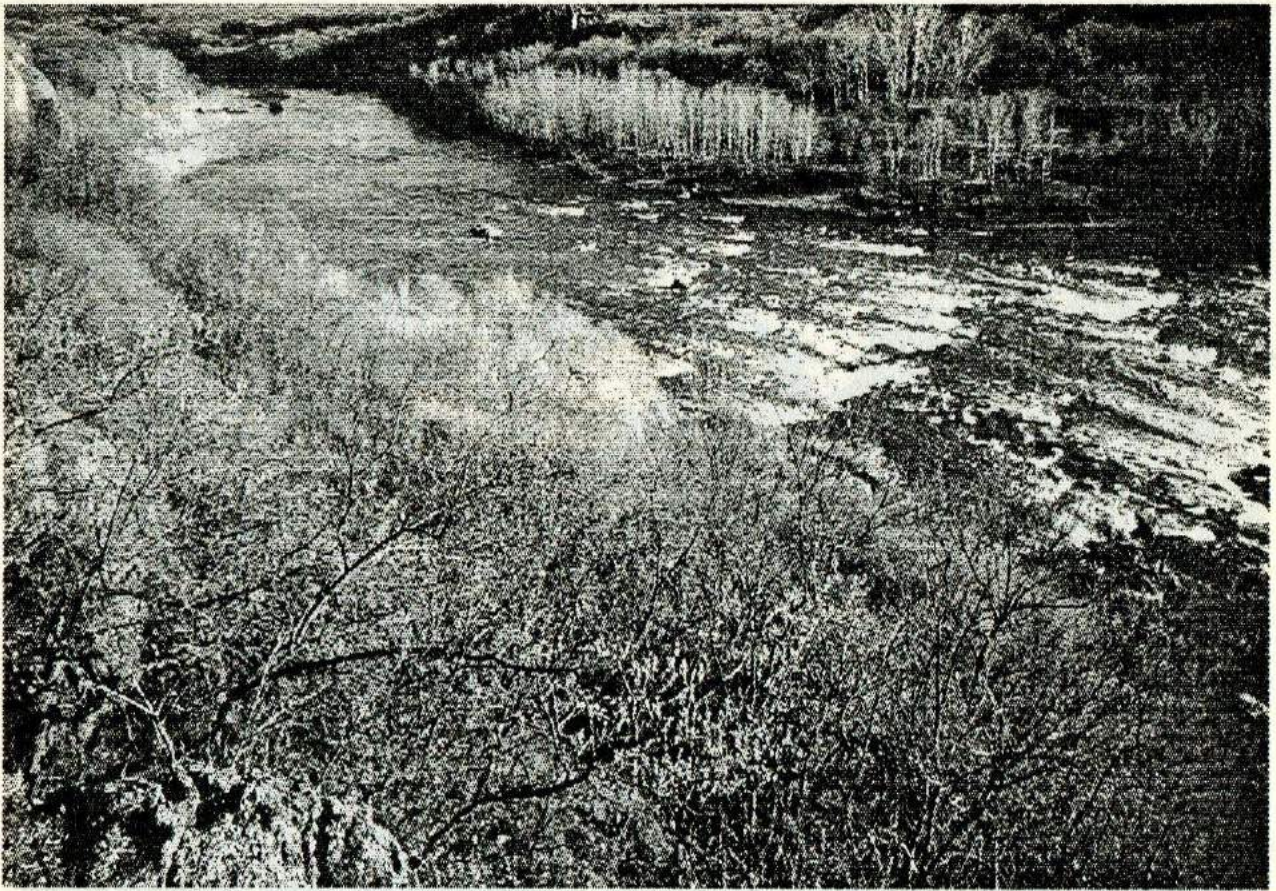
ПРОРОЧИЙ ГОЛОС КОБЗАРЯ

Пророчий голос Кобзаря
З часів далеких і донині
Про волю вольною співа,
Про біль і щастя України.
Ім'я Тарасове святе
В молитву-пісню переллється,
Та у серцях всіх поколінь
На віки вічні зостається.
Його пророчії слова
Одвічно совість нашу будять,
Любов'ю сповнені звучать:
Тож схаменіться, будьте люди...

Урочище Протіч

ПРОРОЧІЙ
ГОЛОС КОБЗАРЯ

«Брояки» - Мигійські пороги

НАД БЕЗОДНЕЮ

Рученьки розкрила б,
Птахою злетіла б
Над тобою,
Над бідою,
Над незгодою.
Крила мої, крила
Долею прибило.
Не підняти,
Не злетіти
Над безоднею.
Впала Полинь-зірка,
Все вогнем накрила.
Перероста
Чорне горе
В людській могилі.

БІЛІ ЛАСТІВКИ

Ластівки побілили в Чорнобилі,
Від страшної біди побілили,
Як дружини та діти невиннії,
Що за мить одну осиротіли.
Небо плакало гірко з відчаю,
Мертву землю слізьми обмивало.
Тихо падали мертві яблука...
В світ живих ластівки відлітали.

ЗАНІС ДЕСНИЦЮ БОГ НАД НАМИ

Заніс десницю Бог над нами,
Іще не пізно схаменуться,
Бо час проб'є - на небосхилі
Всі біди з зорями зійдуться.

І будуть чорні блискавиці,
І буде пізно зупиниться.

Усе накриється серпанком,
Якого не дано нам зняти,
Змішається земля із небом
Та стане попіл осідати.

І все водою змиє, змиє,
І диким мороком накриє.

Не відчув страшною біди,
Як виліз на дуги нани
Замі Чорнобильської злиди

СУДНИЙ ЧАС

І час наступив той судний:
Від болю хитались гори
І страшно та безсловесно
Кричали про своє горе.
Віками вони стояли,
Моєї землі сторожа.
Чому ж порушили нині
Закони людські і божі?
На спинах цих скель могутніх
Дерева росли і трави,
Їм килим стелив барвистий
На плечі квітучий травень.
Землі всеплодючеє тіло
Із толом злітає в небо.
І гинуть велетні-скелі
Без кари і без потреби.
Немає такої міри,
Щоб виміряти це лихо...
А люди, дрібні циклопи,
Вбивають себе, великих.

АЕС

Аж горить вогнелико
Море дивного світла:
Величезні очища
Місто зводить над світом.

Тут оазою - сяйво,
А в степах, що без краю, -
Ні тепла у домівках,
Ані світла немає.

У житті так буває -
Усе золотом сяє,
А без хліба людина,
Як без серця, вмирає.

- І в безлюдних місцях з'являюся,
Кожні гребні гарцюю.
Моя рука в бетонній,
Бода - курям від косяка.

- Де ж ти мариш і широкі,
Що тримаєш в руках і досі.

- Водити, бо сонце вогни,
Аж під лотосом хитіє і вогни.

- Бачити, був ти, ах, ах,
Там, там, там, там, там, там.

СЬОГОДНІ

Набігли, налетіли звідусіль
Орендарі, орда а чи навала?
Ну як же міг наш хліборобський рід
Віддати рідну землю на поталу...
Навіть коли були страшні часи,
До клаптика всю землю обробляли,
Солдатки, невідмовні і святі
На корівках та на собі орали.
Тепер, коли нема війни й біди,
За що ж така наруга над землею?
Напризволяще кинуті поля,
Зловіщі чорні галки над стернею.
Із прадіда одвічні сіячі,
Та що ж це, ми не вмієм працювати?
Велику годувальницю свою
Нам до життя сьогодні повертати.
Ми на своїй, на зболеній землі,
Тут жити нашим дітям і онукам.
І їм, нащадкам слави Мамає,
Нове століття простягає руки.

ПРИЙШОВ У ГОСТІ БРАТ ДО БРАТА (пісня-дума)

Людмилі Михайлівні Плужниковій,
душа якої сплетена з пісні,
а серце - із співчуття

Прийшов у гості брат до брата,
З тривогою став вітати:

- Здоров, брате-Мертвоводе,
Чом до мене не приходиш?
Ти ж грозою був, мій брате,
Тепер тебе не пізнати.
Чом по весні разом з нами
Не розлився ти степами?

-А я, брате, розіллюся,
Як сліз людських вщерть нап'юся.

- А де твої гарні доньки,
Світлокосі русалоньки?

- Їх бездумно люди вбили,
Коли греблі городили.
Моє русло в баговинні,
Води - курям по коліна.

- Де ж ті верби і тополі,
Що тримали вітри з поля?

- Всохли, бо солоні води
Аж під горло вже підходять.

- Батько Буг наш, якщо може,
Чом тобі не допоможе?

- В нього всю снагу забрали,
Коли степи поливали.
Вже не той наш вічний тато -
Стали сили залишати.
Не горять вогні на ньому,
Не плывуть човни знайомі.
Не здіймає вже він хвилі -
Тільки чайки гірко квілять.
Така наша сумна доля...
Ще й ґрунти плывуть із поля,
Навкруги нас - мертва зона,
І ніхто не оборонить.
Бо, хто може, той не хоче,
А хто хоче, не доскоче.
Нагорі ж - ті нас не чують,
Про свою користь міркують.

- Як живе мала сестриця?
Теж хотів би подивитися.

- А Синюха наша світла -
Просто диво, як розквітла:
Лагідна та повноводна,
Бо біда її обходить.
Там Інгул оберігає,
Її, тиху, захищає.
А щоб ніхто не зашкодив,
Під землею криє води.

- Ташлику, мій рідний брате,
Тобі хочу я сказати:
Прийшла страшна вістка, брате,
Тебе будуть мордувати.
Візьмуть русло в міцні пута -
Більше вільному не бути,
Здавлять твої сильні руки
Важкі чорні каменяки.
Та чи ж розум люди мали,
Що той вирок підписали?

- Бог усім дав розум світлий,
Щоб добро жило у світі,
Й наказав не убивати -
Земну красу зберігати.
Люди ж розуму не мають,
Самі себе убивають.
Як на все це подивлюся,
Тоді сам себе боюся,
Бо від мене ж горе буде -
Наплачуться іще люди:
В нещасливу оту пору
Розіллється мертве море.
І я чорною водою
Все поглину за собою.

- Прощай, брате!

- Прощай, брате!
Будемо надію мати:
Світлий розум усе зможе
Й темні сили переможе.

КАТРУСИНА ДОЛЯ

(За Т.Г.Шевченком)

Пам'яті Миколи Аркаса

Катрусина доля
Пішла по світах,
І тихо за нею
Пісня дівоча:
“Дала мати
Чорні брови,
Дала карі очі”.
Так ясно світила
Вечірня зоря
І сльози лилися
У горі дівочім:
“Нащо мені
Чорні брови,
Нащо карі очі?”.
А скрипка в оркестрі
Людського буття,
Як скривджена доля,
Від болю кричала:
“Чорнобрива
Катерина
Найшла, що шукала”.
Катрусина пісня
Хлюпнула в серця,
І цілим оркестром
Музиченьки грають.
Цюю пісню
По всім світі
Дівчата співають.

НЕ ХОДИ ЗА СИНЕ МОРЕ

Не ходи за синє море -
Там від сліз вода солона.
Там, за морем, тільки туга,
І ти серцем охолонеш,
Як зійдеш на чужий берег.
Радість згорне ніжні крила
І від барв отих яскравих
Ти забудеш землю милу.
Будеш ти співати пісню
Не свою, а вже чужую.
І не раз за рідним краєм
В тім багатстві засумуєш.
Клітка з золота - тільки клітка,
А кайдани - то кайдани.
На душі, не лиш на тілі,
Не загояться ті рани.
Не ходи за синє море -
Там від сліз вода солона:
Будеш бранкою довіку
В добровільному полоні.

БАНДУРА

(Слухаючи народну Бузьку капелу
“Кобзарський передзвін”)

У кожній бандурі
Коштовна перлина:
Душа кобзаря -
Співця України.
Бо пісня про волю
Навік застається,
Із серця до серця
Вогнем перелетється.
А струни бандури
Сміються і плачуть.
В них наше минуле
Озветься неначе.
І ділиться болем,
І душу лікує.
Хто серцем багатий,
Той спів цей почує.
Від трепетних пальців
Бандура заграє.
Козак молоденький
Про Байду співає.

З ЛЮБОВ'Ю

Домні Гнатівні
та Петру Микитовичу Бібам

В міській квартирі
Сиві голуби
Все бережуть своє
Гніздо стареньке.
І, при нагоді,
З радістю сюди
Я їду, мов до батька
І до неньки.
У час який би
Не прибилась я,
Добро і ласка
Відчиняють двері.
Від серця щиро
Підкладуть мені
Шматочок краший
Скромної вечері,
Сміються їхні
Очі молоді,
З своїх років
Вони кепкують вволю.
І ми неспішно
Розберем усі
Проблеми наші,
І жалі, і болі.
А потім все про Січ,
Про козаків
Ми аж до ранку
Ведемо розмову.
Козацькі коні
Мчать через віки,
І ми на щастя
Ловимо підкову.
І ніякі їм
Швидкі роки
Лиха і незгод
Не напророчать,
Доки у гніздечку,
Де любов,
Сиві голуби
Удвох туркочуть.

МИ СЕРЦЕМ ПОВЕРТАЄМОСЬ ДО БОГА

Ми від добра шукаємо добра,
Все думаємо: ось розбагатієм,
Та наступає та страшна пора,
Коли болять несправджені надії.

Де відшукать тепер такі слова,
Щоб докором не скривдити нікого?
Розшарпані заробітчани, ми
Вже серцем повертаємось до Бога,

З надією, що Він усе простить, -
Все те, що у житті ми натворили,
І від незгод та бід нас захистить,
Дарує нам нові, незнані сили.

Микола Миколайович Рябошапка

**ТРИВОЖНИЙ, ВЕЛИЧНИЙ,
ЗНАМЕННИЙ,
ЦЕЙ КРАЙ НАШ
БЛАГОСЛОВЕННИЙ
ВІД СОНЯХА І ДО ГРАНІТУ -
МИ ВАМ ЗАЛИШАЄМО, ДІТИ.**

ІСТОРИЧНІ ДЕТАЛІ ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ

- Відомий російський історик Євдокимій Зяблонський в багатотомній праці "Землеопис Російської Імперії для всіх станів" стверджує, що Мигія (Мігія) походить від старогрецького Емигея, тобто "Моя Земля".

- Біля села Грушівка Первомайського району стояла так звана "Кам'яна баба" скіфсько-кімерійських часів. Подібні статуї місцеві жителі відносили до часів татаро-монгольського хана Мамає, тому їх ще в народі називали "мамаєми".

- З літопису Самійла Величка відомо, що в 1657 році за наказом гетьмана Богдана Хмельницького козаки на чолі з Браславським полковником Іваном Богуном стали обороною на річці Ташлик проти 2 татарських орд.

- Одна з легенд стверджує, що козак Андрій Мамає родом з нашого Побужжя. Літописець Іван Філіпович, священник с.Мигія, писав, що в ХІХ столітті в селі Любомирка жив церковний сторож на прізвище Мамаєнко, який впевнено розповідав про походження свого роду від Мигійського Мамає. Мамаєнко приїздив на свою Батьківщину в Мигію з єдиною метою - відвідати острів, названий йменням його знаменитого предка.

- У далекому французькому місті Дюнкерку стоїть пам'ятник Івану Сірку як знак високого захоплення французів до пам'яті видатного полководця того часу. Запорізький отаман Іван Сірко обирався за життя кошовим 15 разів. Похований в 1680 році.

- Покровська, або Нова Січ - 1734-1775 роки. Кошовий отаман війська Запорізького Іван Малашевич, упорядкувавши Нову Січ, поділив всі запорізькі землі на 5 паланок (територій

до 1764 року). Найбільшою за територією була Буго-Гардова паланка з осередком на річці Буг біля гирла Сухого Ташлику

- Район Гранітно-степового Побужжя, особливо Мигійські острови, став одним із центрів народного гайдамацького руху. В 1768 році ватажок Максим Залізняк підняв велике повстання - Коліївщину.

- Є дані, що церкву в Мигії зруйнував колишній ватажок гайдамаків Сава Чалий. Зрадивши козацтву, він перейшов на службу до магнатів Потоцьких і став полковником надвірного війська польського у Немирові.

- В серпні 1775 року Катерина II окремим маніфестом оголосила по всій Росії, що Січ Запорізька доценту вже знищена, і саме ймення запорізьких козаків надалі не повинно вживатись та згадуватись.

- Село Мигія Катерина II подарувала генерал-аншефу Текелію П.А. - сербу за походженням, екс-полковнику на австрійській службі, авантюристу, що в погоні за наживою і сумнівною славою перейшов на російську службу. Землі Степового Побужжя вона подарувала французькому князю де Полиньяку, який програв їх дворянину Акацатову.

- Петро Іванович Калнишевський - останній кошовий Запорізької Січі. В 1771 році Катерина II пожалувала Калнишевського золотою медаллю, обсипаною самоцвітами з портретом цариці. Засланий у Соловецький монастир, де просидів 25 літ в кам'яниці. Там і помер.

- Останній бій козаки дали на нашій таки землі у липні 1817 року. Повстання почалося у фортеці Соколи (нині місто Вознесенськ). Царський уряд жорстоко розправився з повстанцями.

- Перший отаман Бузького козацького війська Петро Михайлович Скаржинський - герой штурму Очакова і Бендер у російсько-турецькій війні 1787-1791р.р. В 1785 році П.М.Скаржинський набрав новобранців до козацького війська винятково з козацьких слобід тодішньої Буго-Гардової паланки. Викупив Мигію з прилеглими землями.

- Син Петра Михайловича Віктор Скаржинський (1787-1861 р.р.) юнаком закінчив Миколаївський морський кадетський корпус, був відправлений в університет до Москви. Під час нашествия Наполеона Бонапарта він створив за свій рахунок ескадрон - 132 чоловіки. Залишивши службу в чині полковника в 24-літньому віці, починає упорядковувати отриману у спадок землю. Все життя посвятив благородній справі лісорозведення, подвижник і хранитель степу.

- За свій кошт разом з матір'ю будує церкву - собор святих Петра й Павла. В 1827 році вона була освячена архієпископом Єкатеринославським Феофілом. Висота куполу - 11 метрів, дзвіниці - 15 метрів. В передньому фасаді дзвіниці - дві ніші, куди вставлені чудової роботи, розміром середнього людського зросту мармурові статуї святих апостолів Петра і Павла.

В 1929 році собор перетворений у сільський клуб, потім - у склад, а згодом і знищений.

- В 1905 році був спалений маєток Скаржинських, згоріла водокачка, стайні. Пізніше, вже за радянських часів, зупинили і зруйнували водяне колесо, знищили чудові кам'яні ворота, що входили до архітектурного ансамблю колишнього агрономічного училища - нинішнього технікуму.

- 380 мигіян нагороджено бойовими орденами і медалями, понад 200 мигіян полягли на фронтах Великої Вітчизняної війни, 40 мигіян закатовано фашистами, 27 юнаків і дівчат вивезено на каторжні роботи до Німеччини.

- В 70-ті роки розпочалося будівництво Південно-Української АЕС в місці злиття Південного Бугу та Ташлику поряд з унікальним природним та історичним об'єктом. Під час цього будівництва були висаджені в повітря деякі історичні скелі, завдано великих збитків природним комплексам.

- В 1986 році сталася катастрофа на Чорнобильській АЕС. Чорнобиль став символом Духовної Кризи Людства. Шведські та французькі дослідники виявили в Чорнобилі популяцію білих ластівок.

- Кінець тисячоліття. Планується побудова Ташлицької ГАЕС. Частині Гранітно-степового Побужжя загрожує затоплення.

- Регіональний ландшафтний парк "Гранітно-степове Побужжя" створено за рішенням Миколаївської обласної Ради народних депутатів від 18.03.1994 року.

Його площа сьогодні складає 5034 га в межах Первомайського, Доманівського, Арбузинського та Вознесенського районів.

У складі місцевої флори нараховується близько 900 судинних рослин, 26 з них занесено до Червоної книги України, 4 - до Європейського Червоного списку. Серед них мерінгія, бузька, смілка бузька, гвоздика бузька.

Вже багато років Бузькі пороги є Меккою водних туристів. В урочищі Протіч розташована одна з найкращих в Європі природних трас водного слалому.

ЗМІСТ

Переднє слово	3-4
Ємигія	5
Пам'ять	6
Моя земля	7-8
Людина-зоря	9
Наш родовід	10

СТЕЖКАМИ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ

Кам'яна баба	12
Скелі	13
Протичанська гора	14
Стогін-камінь	15
Бескид Пугача	16
Перехрестя	17
Ніч над Буго-Гардовою паланкою	18
Чумацький шлях	19
Козак Мамай	20
Початок	21
Сава Чалий	22
В останню дорогу	23
Кінець Нової Січі	24
Соловецький в'язень	25
З неволі	26
Кобзарі	27
Пророчий голос Кобзаря	28

НЕ ПРИВЕДИ, ГОСПОДИ!

Не приведи, Господь!	32
Над безоднею	33
Білі ластівки	34
Заніс десницю Бог над нами	35
Судний час	36
Під куполом собору святих Петра і Павла	37
Місто на диких вітрах	38
АЕС	39

Сьогодні	40
Прийшов у гості брат до брата (пісня-дума)	41-43
Катрусина доля	44
Не ходи за синє море	45
Бандура	46
З любов'ю	47
Ми серцем повертаємось до Бога	48
Від соняха і до граніту	49
Історичні деталі для допитливих	50-53

Чижова Людмила Яківна

Ємигея

книжка поезій

Редактор Валерій Бойченко

Коректор Тетяна Чернова

Фото Олег Деркач

Комп'ютерна верстка Сергій Голубєв

Видано в друкарні "Вечерний Николаев",
підписано до друку 15.06.99. 7,5 умовн.друк.арк.

Зам.93, наклад 1000, 1999р.

Книга видана при сприянні
голови обласної ради
Чайки Валентина Семеновича

і при фінансовій підтримці
Миколаївської обласної ради,
Муніципального колегіуму м.Миколаєва.

Особлива подяка
лабораторії предметів художньо-естетичної освіти
обласного інституту вдосконалення вчителів,
Миколаївській обласній екологічній
асоціації «Зелений світ»,
Балашовій Олені Станіславівні.